

Raba SSKJ-ja

Preštudirajte uvodni del SSKJ-ja.

Ustroj gesla: glava z zaglavjem ter pomenski del gesla – razlaga z ilustrativnim gradivom, vrstni red pomenov, gnezdo – frazeološko, terminološko –, kvalifikatorji)

Kvalifikatorji (pojasnila, ki poučujejo, v katero slovnično kategorijo spada beseda, jo opredeljujejo časovno oz. krajevno, govorijo o njeni stilni uvrstitvi, razširjenosti in vrednosti ter nakazujejo preneseno ali posebno rabo ter s tem kažejo na normo KJ ali opozarjajo na razmerje do nje):

- **slovnični kvalifikatorji:** m, prid., prisl. dov. ipd., neskl. pril., sam.;
ali, in, stil, tudi;
elipt.
- **pomenski kvalifikatorji:** poseb., pren.
- **terminološki kvalifikatorji:** agr., bot. ipd.; nestrok., poljud., strok
- **stilno-plastni kvalifikatorji:** bibl., knjiž., pesn., pisar., publ., vnes.; nar., otr., pog., nižje pog., žarg.
- **ekspresivni kvalifikatorji:** ekspr., evfem., iron., ljubk., nizko, slabš., šalj., vulg.
- **časovno-frekvenčni kvalifikatorji:** raba narašča, raba peša, redko, star., zastar.
- **posebni normativni kvalifikatorji:** neprav., neustalj.

Posebnosti:

// pred razlago – podpomen

/ loči pomenske odtenke, stalne zveze in stilizme

● uvaja frazeološko gnezdo

◇ uvaja terminološko gnezdo

Vloga ločil:

R, S – sinonim razlago dopolnjuje, za vejico lahko stoji tudi antonim ali izrazito strokovno pojasnilo

R; S – sinonim je geslu nadrejen

R; S, S, S – podpičje pred dvema ali več sinonimi nakazuje pomožne sinonime

Naloge:

- Vaje na str. 37–44 v Zbirki vaj za jezikovno kulturo (2003) – ni se vam treba posebej ukvarjati z izgovorno podobo.
- Pridobljeno znanje uporabite za razlago spodnjih gesel.

br̂k -a m (ř) nav. mn. **1.** *dlaka pod nosom*: brki mu že poganjajo; brke briti, česati; brke si striže na krtačko; brke pogladiti, sukati, vihati si; dolgi, povešeni brki / desni, levi brk • brki so se mu povесili *užaljen je, potrt*; ekspr. oče se je smehljaj v brk *zadržano, pritajeno*; ekspr. v brk kaj povedati komu *brez obzirov povedati komu svoje mnenje*; ekspr. v brk se mu laže, smeje *predrzo, nesramno* **2.** *daljša dlaka nad gobcem živali*: mačka miga z brki ♦ vrtn. mačkov brk *vrtna rastlina z drobno narezljanimi listi in blede modrimi cveti; vrtna črnika*

bróžga -e ž (ô) **1.** *vodén, shojen sneg; plundra*: blato in brozga; sneg se je stajal v brozgo; umazana brozga **2.** *zmes debelozrnate snovi in tekočine*: gnojnična brozga / čeber češnjeve brozge za žganje ♦ agr. bordojska brozga *škropivo iz modre galice in apna* **3.** ekspr. *slaba pijača*: piti brozgo; pren. literarna brozga **4.** zastar. *drhal, sodrga*: V službo je jemal najgrje malopridneže, tatove, pijance, vlačugarje in tako brozgo (J. Trdina)

žlobúdra -e ž (û) **1.** slabš. *kdor govori mnogo in nepomembne stvari*: ne zmeni se za to žlobudro; on je prava žlobudra **2.** slabš. *nerazumljiva govorica, nerazumljivo govorjenje*: vpili so v žlobudri, ki jo je komaj razumel / ta jezik je zame prava žlobudra **3.** slabš. *gosta, tekoča zmes*: jama je bila polna glinaste žlobudre / izbruhana žlobudra **4.** *slaba pijača; čobodra*: ponujali so jim rjavo žlobudro, ki ji pravijo kava **5.** ekspr. *vodén, shojen sneg; plundra*: gaziti po žlobudri

mečáva¹ -e ž (â) **1.** *mehki ali mehkejši del česa*: srkati mečavo iz hruške, kumare / kruhova mečava *sredica* ♦ anat. mečava *mehko vezivno tkivo med kostmi zgornjega, obokanega dela lobanje pri novorojenčku, dojenčku*; mečava še ni zakostenela // nav. ekspr. *mehki, mesnati del telesa*: mečava stegen **2.** ekspr. *mehka, razmočena tla*: gaziti skozi mečavo v dolini; nevarna mečava **3.** ekspr. *mehek, rahel sneg*: gaziti v belo mečavo / mečava na cesti je zmrzovala *plundra* **4.** knjiž. *mehkost*: mečava prsi • redko zunaj je mečava *južno vreme, odjuga*

Razmislite, kdaj vzeti v roke SP 2001 in kdaj SSKJ. Katere informacije prinaša eden in katere drugi?